

VAIDLUSTAJA: AS Atea
HANKIJA: Riigi Info- ja Kommunikatsioonitehnoloogia Keskus
KOLMAS ISIK: Green IT OÜ, Telia Eesti AS, AS SEB Liising

VAIDLUSTAJA SEISUKOHT

Vaidlustuskomisjon on 03.04.2024 kirjaga määranud vaidlustusmenetluses täiendavate selgituste ja dokumentide esitamise tähtajaks 08.04.2024.

Hankija ja Kolmas isik on esitanud 28.03.2024 vastused vaidlustustele. Vaidlustaja leiab, et need ei kummuta ega lükka ümber vaidlustuse põhjendatust. Vaidlustaja palub Vaidlustuskomisjonil vaidlustus rahuldada ja tunnistada kehtetuks hankeotsused Osas 3, millega tunnistati vastavaks ja edukaks Kolmanda isiku pakkumus.

Kordamata kõiki vaidlustuses esitatud argumente esitab Vaidlustaja esitab käesolevaga asjas määratud menetlustähtajaks 08.04.2024 omapoolsed vastuväited Hankija ja Kolmanda isiku 28.03.2024 menetlusedokumentidele ning täiendavad selgitused ja dokumendid.

Sissejuhatavad selgitused ja märkused

1. Hanke OSAS 3 sõlmitakse ühe pakkujaga raamleping 24 kuuks, sõlmitava lepingu eeldatav maksumus on kuni 18 miljonit. Ühe pakkujaga sõlmitava raamlepingu esemeks on sülearvutite ja nende kasutamisega seotud lisatoodete ostmise, rentimine ning lisateenuste tellimine.
2. Kuigi juba seadusandlusest (RHS § 3, § 114) ja asjakohasest vaidlustus- ja kohtupraktikast tuleneb, et pakkumuste vastavuse kontroll peab olema igakülgset sisuline, on käesoleva riigihanke alusdokumentides sätestatud veel mitmeid täiendavaid tingimusi ja erinõudeid pakkumuste vastavuse tõendamisele ning kontrollimisele. Sealhulgas:
 - ✓ Tehnilise kirjeldus p 3.9 kohaselt: „Igal hankijal peab olema pakkumuste avamisest alates võimalik kontrollida tootja poolset avalikult ja anonüümselt ligipääsetavalt veebilehelt pakutavate asjade detailset tehnilist kirjeldust“.
 - ✓ Tehnilise kirjelduse p 3.10 kohaselt: „Pakkumus peab sisaldama sülearvutite täielikku tootja spetsifikatsiooni. Lisaseadmete spetsifikatsioon lisada nende olemasolul. Tootja spetsifikatsiooni all käsitleb hankija tootja poolset tooteinfot pakutava asja osas. Kogu info asja kohta, sh seadme spetsifikatsioon, peab sisalduma e-kataloogis.“
 - ✓ Vastavustabeli kohaselt pidi pakkuja igale hankenõudele vastavuse tõendamiseks esitama „Viide allikale (pakkuja peab viitama pakkumuse koosseisus esitatud dokumentidele, sh lehekülje nr ja dokumendi nimetus ja/või Interneti leheküljele, kus hankija saab kontrollida esitatud väärtuste vastavust.“
 - ✓ Veelgi enam, lisaks eeltoodud erinõuetele pidid kõik pakkujad viima Hankijale oma pakutud sülearvuti koos lisaseadmetega testimiseks, et Hankija saaks seadmete läbivaatamise ja testimisega¹ pakutud seadmete hankenõuetele vastavust kontrollida.

¹ Tehnilise kirjelduse teatud nõuete nagu näiteks „Eesti paigutusega klaviatuur“, „integreeritud klahvide altvalgus“ või „USB-saatja kaugus arvuti korpusest mitte rohkem kui 0,7cm“ ei saagi pakkumuse vastavust sisuliselt muul viisil kontrollida kui pakkuja poolt Hankijale testimiseks toodud pakutud seadmete põhjaliku füüsilise läbivaatamise ja testimisega (vajadusel sertifitseeritud asutuse mõõtmisega).

Tehniline kirjeldus p 3.15: „*Pakkuja kohustub põhihankija soovil tooma testimiseks igas klassis **pakutud sülearvuti ning selle juurde kuuluvad lisaseadmed** 14 kalendripäeva jooksul pärast hankija sellekohase taotluse esitamist.*“ Kõik pakkujad pidid viima oma pakutud sülearvuti koos lisaseadmetega Hankijale hiljemalt 04.01.2024 (Hankija taotlus seadmete toomiseks, vaidlustuse lisa 6).

3. Ainuüksi nimetatud riigihanke alusdokumentide detailnõuetest tulenevalt ei ole võimalik nõustuda Hankija 28.03.2024 menetlusedokumentis läbivalt kasutatud argumentatsiooniga, et Kolmanda isiku pakkumuse vastavus hankenõuetele oli tõendatud Kolmanda isiku pakkumuses deklareeritud väärtustega ja tootja Balti müügiesindaja 10.12.2023 kinnituskirjaga (fail 3_14_1). Hankija tuginemine Balti müügiesindaja kinnituskirjale, kus hankenõudeid *copy-paste* korrates formaalselt kinnitataks nõuetele vastavust, ei ole pakkumuse vastavuse sisuline kontroll. Seda enam käesoleva riigihanke alusdokumentide nõudeid arvesse võttes, sh pakutud seadmete Hankijale testimiseks esitamine.

Siinkohal on kohane rõhutada ka RHS eelnõu seletuskirja juhust, et kinnitustele tuginemine ei ole pakkumuse sisuline kontroll. Vt RHS eelnõu seletuskirjas lk 99: „*Pakkumuse vastavuse kontroll peab olema sisuline. Seetõttu on taunitav praegusel ajal sage praktika, mille kohaselt hankija kontrollib pakkumuse vastavust, st hankelepingu eseme vastavust tehnilisele kirjeldusele üksnes pakkuja kinnituse kaudu. Esmajoones tekib see probleem asjade hankelepingu puhul, kus pakkuja esitab tehnilisele kirjeldusele vastavuse tõendamiseks üksnes tootja poolt informatsioonilise teabena antud toote spetsifikatsiooni, mille siis omakäeliselt allkirjastab. Selline paljasõnaline kinnitus ei saa olla piisavaks toote tehnilisele kirjeldusele vastavuse tõendamiseks. Eelkõige tuleb hankelepingu eseme vastavust tehnilisele kirjeldusele tõendada hankija poolt nõutud märgiste, sertifikaatide, vastavushindamisasutuse katsearuande või muude samaväärsete märgiste, sertifikaatide või katsearuannetega.*“

4. Vaidlusalustes hankenõuetes (sh USB saatja kaugus arvuti korpusest, Eesti paigutusega klaviatuur, klaviatuuri integreeritud altvalgustus, ekraani heledus, aku mahutavus) on Kolmanda isiku pakkumuse vastavuse kontroll ja pakkumustele hindepunktide andmine olnud defektne ja mitteõiguspärane. Oluline on rõhutada, et pakutud ja Hankijale testimiseks esitatud sülearvutite näitajad (Eesti paigutusega klaviatuur, ekraani heledustugevus, aku mahutavus) olid ühtlasi pakkumuste hindamise ning hindepunktide andmise aluseks. Ka seetõttu on pakkumuses väidetud sülearvutite näitajate tegelikkusele vastavus ja tõendus - ning loomulikult hankija poolne sisuline kontroll – erakordselt määrava tähtsuse ja kaaluga ning sellest sõltub kokkuvõttes hanke tulemus.

- **Lisaseadmed**

5. Kuivõrd muud vaidlusalused punktid puudutavad Kolmanda isiku sülearvuti mittevastavust, tema pakkumuse vastavuse kontrolli ning pakkumuste hindamist sülearvutite osas, alustame Kolmanda isiku „lisaseadmete“ mittevastavusega.

6. Kolmanda isiku pakkumus ei vasta hankenõuetele järgmiste lisaseadmete osas ja Hankija ei ole teostanud siin sisulist kontrolli vähemalt järgnevas:

2. Juhtmevaba arvutihiir ja juhtmega klaviatuur (komplekt) - vt Vastavustabel „K2 Lisaseadmed“, Jrk 15

4. Juhtmevaba arvutihiir ja klaviatuur (komplekt) - vt Vastavustabel „K2 Lisaseadmed“, Jrk 32

Vastavustabeli K2 Lisaseadmed kohaselt on mõlema nimetatud lisaseadmete komplekti puhul muuhulgas nõutav²: „**USB saatja peab olema vähemalt AES-128 krüpteeringuga ning ei tohi arvuti korpusest eemale ulatuda rohkem kui 0,7 cm.**“

7. Kolmas isik on pakkunud lisaseadmetena suure tõenäosusega tootekomplekti HP 235 Wireless Mouse and Keyboard Combo³ või muud sarnast tootekomplekti. Tootekomplektidesse kuulub ühe seadmena ka USB saatja (inglise keeles „dongle“ või „USB dongle“).

Kolmanda isiku pakkumusega esitatud Balti müügiesindaja kinnituskirjas (fail 3_14_1) võib olla formaalselt deklareeritud, et USB saatja⁴ ei ulatu arvuti korpusest eemale rohkem kui 0,7cm, kuid esineb põhjendatud ja tõendatud kahtlus, et Kolmanda isiku pakutud seadmed kõnealusele hankenõudele ei vasta.

² Vastavustabelis „K2 Lisaseadmed“: Jrk 19 ja Jrk 36

³ Tootspetsifikatsioon kättesaadav HP veebilehelt: <https://h20195.www2.hp.com/v2/GetPDF.aspx/4aa7-9730enw.pdf>

⁴ Balti müügiesindaja kirjas on öeldud „USB transmitter“. HP nimetab seda tootespetsifikatsioonides erialaterminiga „dongle“

Oluline on samuti selgitada, et tootja HP spetsifikatsioonides⁵ (sama kehtib õigupoolest teiste tootjate puhul) ei ole sellist näitajat nagu USB saatja kaugus arvuti korpusest kirjas ning vastava näitaja vastavuse sisuliseks kontrolliks ei olegi õigupoolest muud head usaldusväärset lahendust, kui katselabori mõõtmine.

8. Seda, et Kolmanda isiku poolt pakutud seadmete puhul ulatub USB saatja arvuti korpusest eemale rohkem kui hankes lubatud 0,7 cm kinnitavad:
- a) Vaidlustaja poolt mõõteseadmega Scala⁶ tehtud USB saatja kauguse mõõtmistulemus [lisa 1]. Vaidlustaja mõõtetulemuse kohaselt USB saatja ulatub arvuti korpusest eemale **0,77 cm** (7,77 mm) ehk rohkem kui hankes maksimaalselt lubatav 0,7cm.
 - b) Mõõtevahendite kalibreerimislabori METROSERT läbiviidud USB saatja kauguse mõõtmistulemus [lisa 2]. Ka METROSERT mõõtetulemus kinnitab, et USB saatja ulatub arvuti korpusest eemale 7,59 mm (**0,759 cm**) ehk rohkem kui hankes maksimaalselt lubatav 0,7cm.
9. Ei ole võimalik nõustuda Hankija 28.03.2024 vastuse p 2.28 käsitlusega, et USB saatja võib arvuti korpusest ka rohkem kui 0,7 cm eemale ulatuda, kuna hankenõue olevat kümnendiku täpsusega.

Hankenõue on konkreetne ja ühene: „**mitte rohkem kui 0,7 cm**“. Ebaõige on Hankija poolt selle laiendatud ja hankenõudest väljuv tõlgendus, et USB saatja võib korpusest eemal ulatuda rohkem kui 0,7 cm. Kui hankenõudeks on konkreetset „**mitte rohkem kui 0,7 cm**“, tähendabki see maksimaalselt kuni 0,7 cm (aga mitte 0,75 cm, 0,77 cm või rohkem). Analoogiana, kui nõue on „**mitte rohkem kui 7 cm**“, tähendabki see maksimaalselt kuni 7 cm (aga mitte 7,5 cm, 7,7 cm või rohkem).

10. Kuid isegi kui asuda hüpoteetilise mõttemänguna hankenõuet laiendatult ja nõudes sätestatust väljuvana tõlgendama (mis ei ole õiguspärane) on nii Vaidlustaja saadud tulemus 0,77 cm kui METROSERDI mõõtetulemus 0,759 cm ka teisendatuna igal juhul 0,8 cm, aga mitte 0,7 cm.
11. Argielus võib väidelda, et mis see väike erinevus olulist muudab, kuid riigihangetes tuleb rangelt lähtuda hanke alusdokumentide nõuetest. Riigihankeõiguse tähenduses on hankenõudele „läbi sõrmede vaatamine“ lubamatu ja õigusvastane.
12. Asjaolu, et Kolmas isik või Balti müügiesindaja on oma formaalselt deklareerinud, et USB saatja kaugus korpusest vastab hankenõudele, ei välista ega vabanda see Kolmanda isiku pakkumuse mittevastavust ja pakkumuse vastavuse kontrolli defektsust. Seda enam käesolevas hankes, kus kõik pakujad pidid viima Hankijale testimiseks/pakkumuse vastavuse kontrollimiseks pakutud sülearvuti ühes lisaseadmetega hiljemalt 04.01.2024.

Asjakohane on taaskord meenutada RHS seletuskirjas lk 99 pakkumuse vastavuse sisulise kontrollimise kohta antud juhiseid: „*Pakkumuse vastavuse kontroll peab olema sisuline. Seetõttu on taunitav praegusel ajal sage praktika, mille kohaselt hankija kontrollib pakkumuse vastavust, st hankelepingu eseme vastavust tehnilisele kirjeldusele üksnes pakkuja kinnituse kaudu. Esmajoones tekib see probleem asjade hankelepingu puhul, kus pakkuja esitab tehnilisele kirjeldusele vastavuse tõendamiseks üksnes tootja poolt informatsioonilise teabena antud toote spetsifikatsiooni, mille siis omakäeliselt allkirjastab. Selline paljasõnaline kinnitus ei saa olla piisavaks toote tehnilisele kirjeldusele vastavuse tõendamiseks. **Eelkõige tuleb hankelepingu eseme vastavust tehnilisele kirjeldusele tõendada hankija poolt nõutud märgiste, sertifikaatide, vastavushindamisasutuse katsearuande või muude samaväärsete märgiste, sertifikaatide või katsearuannetega.***“

• Sülearvuti müratase

13. Käesolevaga Vaidlustaja loobub 22.03.2024 vaidlustuse etteheitest sülearvuti müratase punktis (vaidlustuse p 10 - 10.4). Vaidlustaja tellis Kolmanda isiku poolt tõenäoliselt pakutud sülearvuti HP EliteBook mürataseme kontrollimõõtmise, mõõtmistulemus näitas, et HP sülearvuti müratase jääb hanketingimuses nõutud režiimidel lubatud 35 dB piiresse. Samuti toetab Kolmanda isiku pakutud sülearvuti HP mürataseme vastavust hankenõudele Vaidlustuskomisjoni poolt 02.04.2024 avaldatud toote keskkonnanäitajate dokument (fail 3_8_1). Seetõttu Vaidlustaja loobub mürataseme mittevastavuse etteheitest.

⁵ Vt HP tootespetsifikatsioon <https://h20195.www2.hp.com/v2/GetPDF.aspx/4aa7-9730enw.pdf> või <https://support.hp.com/ro-en/document/c07099628> või muu vastava tootekomplekti tootespetsifikatsioon.

⁶ https://scala-mess.de/Union_catalogue.html

- Sülearvuti klaviatuur

Kolmanda isiku pakkumuse mittevastavus (tootjapoolne Eesti paigutusega klaviatuur)

- Vaidlustaja jääb veendunult seisukohale, et Kolmanda isiku pakutud sülearvuti klaviatuur ei vasta igal juhul hankenõudele Eesti paigutusega klaviatuur („**Eesti paigutusega** ning klahve märgistustega: „<“, „>“ ja „windows klahvi“ sisaldav **klaviatuur**“) ning samuti hankenõuetele tootja ja tootjagarantii kohta.

Nagu juba vaidlustuses selgitatud tähendab „Eesti paigutusega klaviatuur“ klaviatuuri, mis näeb välja järgmine.

Eesti paigutusega klaviatuur

~ `	! 1	" 2 @	# 3 £	¤ 4 \$	% 5 €	& 6	/	(8 [) 9]	= 0 }	? +	' \	← Backspace
Tab ↵↵	Q	W	E €	R	T	Y	U	I	O	P	Ü	Ö §	↵ Enter
Caps Lock ⬆	A	S š	D	F	G	H	J	K	L	Ö	Ä ^	* ' ½	
Shift ⬆	> 	Z ž	X	C	V	B	N	M	; ,	: .	- _	Shift ⬆	
Ctrl	Win Key	Alt							Alt Gr	Win Key	Menu	Ctrl	

Eesti paigutusega klaviatuuri näol on tegemist eesti keeles kirjutajale kõige käepärasema, lihtsama ning kiiremat trükkimist võimaldava klaviatuuriga. Eesti paigutusega klaviatuur on mõeldud ja välja töötatud eesti keeles kirjutajatele. Eesti paigutusega klaviatuur ei tähenda üksnes eesti tähtede olemasolu klaviatuuril. Ettenähtud asetuse ja paigutusega peavad olema klahvidel kõik tähed, märgid ja sümbolid. Muuhulgas ei tohi klahvidel olla mingeid täiendavaid tähti, märke, sümboleid. Näiteks klahvil Ü peab olema ainult Ü ja mitte ühtegi muud lisatähte (nagu Skandinaavia klaviatuuri Å), märki või sümbolit.

- Väär on Kolmanda isiku 28.03.2024 menetluskäik mille kohaselt see, et tema pakutud sülearvuti klaviatuuril on klahvidel veel ka muud tähed, märgid ja sümbolid ei tähenda midagi ega muuda tema pakutud sülearvuti klaviatuuri hankenõudele mittevastavaks. Vt Kolmanda isiku 28.03.2024 vastus p 5.2: „Hankija ei ole seadnud tingimuseks, et mingil konkreetsel **klaviatuuril ei tohiks olla mistahes muud märgid või tähte**. See ei tulene ka Vaidlustaja viidatud standardist. **Kui seadme funktsionaalsus lubab teha midagi täiendavat sellele, mida RHAD ette ei kirjutanud, siis see ei tee seadet mittevastavaks.** Hankija seadis mh nõudeks, et klaviatuur peab sisaldama klahve märgistustega: „<“, „>“, **kuid ei ole TK-s sätestanud, et samal klahvil ei tohiks olla ühtegi muud tähti** (ehk mitut kihti). Vastav tingimus puudub ka Vaidlustaja viidatud standardis. **Vaidlustajal puudub mistahes alus väita, et Kolmas isik ei ole pakkunud Eesti paigutusega klaviatuuri, või et pakutud klaviatuur ei vasta Hankija seatud nõuetele.**“

Põhimõtteliselt väidab Kolmas isik, et klaviatuuril võib olla mistahes keelte, märkide, sümbolite tulevark. Piisab sellest, kui klaviatuuril on olemas Eesti täppide ja katustega tähed Ü, Ö⁷, Õ, Š, Ä, Ž ning juba ongi tegemist „Eesti paigutusega klaviatuuriga“. Olgu klaviatuuril üheskoos, segamini ja dubleerivalt erinevate keelte tähed, märgid ja sümbolid (kasvõi Jaapani või Hiina hieroglüüfid), ikka on tegemist Eesti paigutusega klaviatuuriga.

Ekslikule käsitlusele Eesti paigutusega klaviatuurist viitab ka Hankija 28.03.2024 menetluskäik p 2.12, kus rõhutakse sellele, et Kolmanda isiku pakutud sülearvuti klaviatuuril on olemas tähed Ü, Ö, Õ, Ä ning Ö-ga samal klahvil š märk. *Hankija „unustab“ seejuures märkimast kasvõi seda, et Kolmanda isiku klaviatuuril on Ü klahvil lisaks Ü-le veel kõrvuti Skandinaavia täht Å. Ehk asjad, mida Eesti paigutusega klaviatuuridel ei ole ega tohi olla.*

⁷ Ö-tähe tõi meie kirjakeelde kirjamees ja pastor Otto Wilhelm Masing (1763-1832). Lähemalt: www.sirp.ee/s1-artiklid/varamu/kuidas-tuli-o-taht-eesti-kirjakeelde/

16. Kolmanda isiku ja Hankija esitatud vabakäsitlusel ei ole puutumust „Eesti paigutusega klaviatuuri“ tegeliku tähenduse ja hankes nõutud tootjapoolse Eesti paigutusega klaviatuuriga.

Mida mõistetakse „Eesti paigutusega klaviatuuri“ all on vastavas valdkonnas tegutsevatele isikutele üldteada ja üldtuntud. See tähendab klaviatuuri, mis on just selline nagu ülaltoodud pilt (vt ülal „Eesti paigutusega klaviatuur“). Tehnilise kirjelduse koostamisel ei ole oluline niivõrd terminoloogiline ja detailne täpsus, vaid tingimuse arusaadavus vastavas valdkonnas tegutsevale mõistlikule isikule.

Alusetu oleks eeldada, et Hankija oleks pidanud lisama valdkonnas tegutsevale mõistlikule isikule niigi selgelt arusaadavale „Eesti paigutusega klaviatuur“ kohta veel lisahoiatusi (a la „mitte pakkuda Eesti-Skandinaavia-Hiina hübriidklaviatuuri“ vms).

Veelgi enam, käesoleva riigihanke alusdokumentides on selgelt välja toodud, et „Eesti paigutusega klaviatuuri“ puhul on võimalik vaid kaks varianti:

- 1) tootjapoolne Eesti paigutusega klaviatuur (ehk selline klaviatuur nagu eeltoodu pildil „Eesti paigutusega klaviatuur“), või
- 2) Eesti paigutusega klaviatuuri saavutamiseks kleebiste kasutamine Skandinaavia klaviatuuril.⁸

Teise variandi, s.o Skandinaavia paigutusega klaviatuuril kleebiste kasutamisel ei saa pakkumus aga hindamisel punkte (hindamiskriteerium „Sülearvuti klaviatuuri kleebised“).

Seda võimalust, et klaviatuuril graveeritakse klahvidel juurde, kõrvale või maha Eesti paigutusega klaviatuuri tähed/märgid/sümbolid ei ole hankes lubatud ja see ei ole tootjapoolne Eesti paigutusega klaviatuur. Tehku selliseid klaviatuuri muudatusi kas pakkuja, graveerimistsehh või koguni tootja ise. Kui ei ole Eesti paigutusega klaviatuur, siis ainus lubatav võimalus riigihanke alusdokumentide kohaselt on Skandinaavia klaviatuuril kleebiste kasutamine. Kleebiste kasutamisel nagu öeldud, ei saa pakkumus hindamisel 5 punkti.

Kleebised on spetsiaalsed klahvide kleebised, mis kleebitakse klahvide saavutamaks klaviatuuri vajalikkude keelepaignutust. On spetsiaalsed Eesti tähtede, märkide ja sümbolitega kleebiseid, mida müüvad hästivarustatud IT tarvikute müüjad:

www.bitboard.ee/et/klaviatuurikleebised/761-klaviatuuri-kleebised-eesti-lisataehestik-valged-taehed-mustal-taustal.html

<https://charlot.ee/arvutitarvikud/klaviatuurikleebised/klaviatuurikleebised-taust-must-tahed-estvalge/>

<https://arvutitark.ee/arvutid-ja-lisad/lisaseadmed/klaviatuuride-lisad/klaviatuurikleebised-mini-hq-vaikeste-tahtede-alus-must-t-1255619>

Foto Eesti kleebistest:

Foto Eesti kleebistest

Foto Eesti kleebistest

⁸ Vastavustabel, jrk 69: „Kleebiste kasutamine Eesti paigutuse saavutamiseks on lubatud, kuid sellisel juhul peab klaviatuuri originaalpaigutus olema skandinaavia oma.“

17. Seda, et Eesti paigutusega klaviatuurina mõistetakse vastavas valdkonnas just sellist klaviatuuri nagu ülaltoodud pilt "Eesti paigutusega klaviatuur", kinnitab muuhulgas alljärgnev.

ESITEKS

- 17.1. Vikipeedia artikkel „Klaviatuur (Infotehnoloogia)“ [lisa 3], kus on Eesti paigutusega klaviatuuri käsitletud just järgmisena:

~ `	!	"	#	¤	%	&	/	()	=	?	;	←	Backspace
Tab	Q	W	E	R	T	Y	U	I	O	P	Ü	Ö	↵	Enter
Caps Lock	A	S	D	F	G	H	J	K	L	Ö	Ä	*		
Shift	>	Z	X	C	V	B	N	M	:	:	-	Shift		
Ctrl	Win Key	Alt							Alt Gr	Win Key	Menu	Ctrl		

TEISEKS

- 17.2. Oluline on esile tuua, et lisaseadmetena tuli pakkuda muuhulgas ka lauaarvutite klaviatuure. Lauaarvutite klaviatuuride puhul on kehtib samuti „**Eesti paigutusega klaviatuur**“ nõue. Vt Vastavustabelis „K2 Lisaseadmed“:

- Jrk 22: „juhtmega **klaviatuur peab olema Eesti paigutusega** ning klahve märgistusega „<“, „>“ ja „□“ sisaldav (kleebiste kasutamine Eesti paigutuse saavutamiseks ei ole lubatud)“
- Jrk 29: „juhtmega **klaviatuur peab olema Eesti paigutusega** ning klahve märgistusega „<“, „>“ ja „□“ sisaldav (kleebiste kasutamine Eesti paigutuse saavutamiseks ei ole lubatud)“
- Jrk 34: juhtmevaba **klaviatuur** neutraalse värvusega, tumeda tonaalsusega (must, tumehall, hall, metallik) **Eesti paigutusega** ning klahve märgistusega „<“, „>“ ja „□“ sisaldav (kleebiste kasutamine Eesti paigutuse saavutamiseks ei ole lubatud)“

Seega on asjakohane võrrelda, milline on Kolmanda isiku poolt hankes pakutud lauarvutite klaviatuuri paigutus ehk milline oli Kolmanda isiku arusaam samasisulisest nõudest „Eesti paigutusega klaviatuur“.

Nagu juba ülal punktis 7 esile toodud, pakkus Kolmas isik lisaseadmetena tõenäoliselt muuhulga näiteks tootekomplekti „HP 235 Wireless Mouse and Keyboard Combo”⁹, mille hulka kuulub ka lauarvuti klaviatuur.

Muuhulgas ka selle lauarvuti klaviatuur (vt foto HP lauarvuti klaviatuuri lisa 4) on just selline nagu Vaidlustaja selgitab „Eesti paigutusega klaviatuurina” ja mille kohta on Vaidlustaja esitanud lugematult tõendid, et just selline on ja peab olema Eesti paigutusega klaviatuur.

Ei saa olla lubatav, põhjendatud ja õiguspärane, kui Kolmas isik ja Hankija tõlgendavad sülearvutite ja lauarvutite puhul erinevalt seda, mis tähendab „Eesti paigutusega klaviatuur“.

KOLMANDAKS

- 17.3. Erialaportaali Digigeeenius artikkel¹⁰ „Sülearvuti klaviatuur – mis neis erinevat on?” [lisa 5], kus on Eesti paigutusega klaviatuuri käsitletud taaskord just sellisena.

Vt Digigeeenius artiklis lehekülj 2, pilt „Eesti asetusega klaviatuur“.

⁹ Tootspetsifikatsioon kättesaadav HP veebilehelt: <https://h20195.www2.hp.com/v2/GetPDF.aspx/4aa7-9730enw.pdf>

¹⁰ Internetis kättesaadav: <https://flex.ee/kasulikku/sulearvuti-klaviatuur>

~	!	"	#	¤	%	&	/	()	=	?	←	Backspace
Tab	Q	W	E	R	T	Y	U	I	O	P	Ü	Ö	Enter
Caps Lock	A	S	D	F	G	H	J	K	L	Ö	Ä	*	↵
Shift	>	Z	X	C	V	B	N	M	;	:	-	Shift	↵
Ctrl	Win Key	Alt							Alt Gr	Win Key	Menu	Ctrl	

NELJANDAKS

- 17.4. Tootja HP ametliku hoolduspartneri Fujitsu Estonia AS selgituskiri [lisa 6]:

“Eesti paigutusega klaviatuuriga sülearvuteid ei ole võimalik tootjalt HT saada. HP pole kunagi tootnud ja ei tooda sülearvuteid Eesti klaviatuuriga. See kehtib mh mudelitele HP EliteBook 830, 835, 840, 845.

Lähim klaviatuur Eesti omale, mida tootja HP pakub on Skandinaavia klaviatuur (SWE/FI).

Eesti paigutusega klaviatuur tähendab arusaadavalt sellist klaviatuuri:

~	!	"	#	¤	%	&	/	()	=	?	←	Backspace
Tab	Q	W	E	R	T	Y	U	I	O	P	Ü	Ö	Enter
Caps Lock	A	S	D	F	G	H	J	K	L	Ö	Ä	*	↵
Shift	>	Z	X	C	V	B	N	M	;	:	-	Shift	↵
Ctrl	Win Key	Alt							Alt Gr	Win Key	Menu	Ctrl	

VIIENDAKS

- 17.5. Sisuliselt kõik maailma arvutitootjad,¹¹ sealhulgas HP, kasutavad teatavasti oma seadmetes Microsoft operatsioonisüsteemi *Windows* ja arvutid põhinevad Windows platvormil.

Ka kõikvõimas Microsoft käsitleb Eesti paigutusega klaviatuuri sellisena nagu ülaltoodult selgitatud. Vt Microsoft avalikul veebilehel liigutavate klahvidega Estonian Keyboard: <https://learn.microsoft.com/en-us/globalization/keyboards/kbdest>

KUUENDAKS

- 17.6. Samuti ingliskeelsel erilehel <https://kbdlayout.info/KBDEST> käsitletakse Eesti paigutusega klaviatuuri just sellisena nagu ülal selgitatud „Eesti paigutusega klaviatuur“.

SEITSMENDAKS

- 17.7. Näidisfoto sülearvuti tootja Lenovo sülearvuti klaviatuurist, millel on korrektne Eesti paigutusega klaviatuur [lisa 7]. Ka siit fotolt nähtub, et Eesti paigutusega klaviatuur on just täpselt selline nagu eeltoodud pildil „Eesti paigutusega klaviatuur.“

¹¹ Erandiks Apple, kellel on oma operatsioonisüsteem Mac OS X. Microsofti Windows laialdase ülevõtmise kasutuse on suuresti tinginud asjaolu, et see ei ole seotud ühe kindla riistvaratootjaga, samuti Windows operatsioonisüsteemi litsentsimine kõikidele arvutitootjatele. See on vastupidine Apple puhul, mis ei litsentsi oma operatsioonisüsteemi Mac OS X teistele tootjatele. Vt https://et.wikipedia.org/wiki/Microsoft_Windows

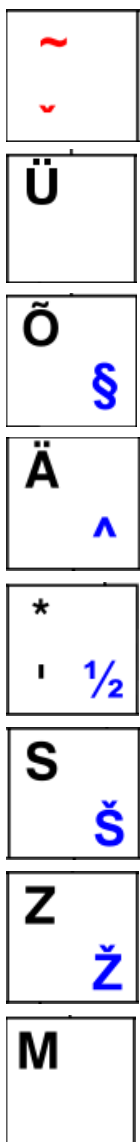
NB! Loodetavasti on toodud tõendite müriaad lõpuks piisav, et Hankija ja Vaidlustuskomisjon saaks veenduda Kolmanda isiku pakkumuse kohta tehtud hankeotsuste defektsuses ja Kolmanda isiku pakutud sülearvuti klaviatuuri mittevastavuses.

18. Kolmanda isiku ärisaladuse põhjendusel ei ole Vaidlustajale võimaldatud juurdepääsu isegi Hankijale esitatud sülearvuti klaviatuurist tehtud fotodele. Sellele vaatamata ei ole ka vaidlustusmenetluses klaviatuuri osas teatavaks saanud infokildude (sh VAKO 03.04.2024 kirjas Kolmanda isiku klaviatuuri kohta avaldatul) alusel ei ole mõistlikku vaidlust selles, et Kolmanda isiku poolt pakutud sülearvuti klaviatuuri puhul ei ole tegemist hankes nõutud tootjapoolse „Eesti paigutusega klaviatuuriga“.

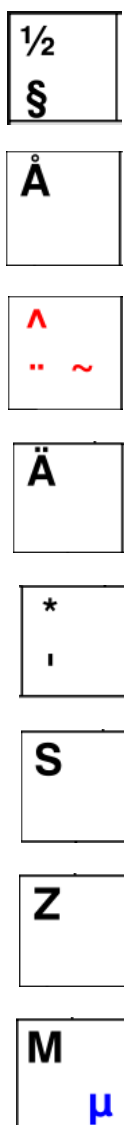
Kolmanda isiku sülearvuti võimalik Eesti-Skandinaavia või veel muude klaviatuuride „sega-hübriidklaviatuur“ ei ole hankes nõutud Eesti paigutusega klaviatuur. Hankijale pidi juba Kolmanda isiku poolt testimiseks toodud sülearvuti klaviatuuri põgusal vaatamisel olema arusaadav, et pakutav sülearvutil ei ole hankes nõutud tootjapoolne Eesti paigutusega klaviatuur ning ainuüksi seetõttu on Kolmanda isiku pakkumus mittevastav riigihanke alusdokumentide nõuetele.

Mis puudutab Eesti paigutusega klaviatuuri ja Skandinaavia paigutusega klaviatuuri, siis nende puhul on erinevused vähemalt 8 klahvi puhul. Need vähemalt 8 erinevust piltillustreeritult:

Klahv Eesti paigutusega klaviatuuril

Sama klahv Skandinaavia paigutusega klaviatuuril

Seega on Kolmanda isiku poolt pakutud HP sülearvuti (mis toodi Hankijale ka testimiseks) tõenäoliselt vähemalt järgmised kõrvalekalded hankes nõutud „Eesti paigutusega klaviatuurist“:

- Klahvil **Ü** ka veel Skandinaavia täht **Å** (Skandinaavia klaviatuurile juurde graveeritud täht Ü)
- Klahvil **Ö** ka veel Skandinaavia klaviatuuri märgid **Λ**, **..**, **~** (Skandinaavia klaviatuurile juurde graveeritud Eesti täht **Õ** ja **§** märk)
- Skandinaavia klaviatuurile klahvile S juurde graveeritud täht **Š**
- Skandinaavia klaviatuuril klahvile Z juurde graveeritud täht **Ž**
- muud erinevused, mis esinevad Eesti paigutusega ja Skandinaavia paigutusega klaviatuuril (nt Skandinaavia klaviatuuril klahvil M märk μ , mida Eesti klaviatuuril pole; samuti märkide $\frac{1}{2}$ ja \S dubleerimised jm).

Kuivõrd Vaidlustajale ei ole võimaldatud Kolmanda isiku ärisaladuse põhjendusel isegi fotot Kolmanda isiku esitatud sülearvuti klaviatuurist, palume Kolmanda isiku sülearvuti (demoeadme) klaviatuuri täpsed kõrvalekalded Eesti paigutusega klaviatuurist Vaidlustuskomisjonil klaviatuuri ülevaatusel tuvastada.

Eesti paigutusega klaviatuur ei tähenda üksnes tähe **Ö** ning teiste täppidega-katusega tähtede **Ü**, **Ö**, **Å**, **Š**, **Ž** olemasolu klaviatuuril. Ettenähtud asetuse ja paigutusega peavad olema klahvidel kõik tähed, märgid ja sümbolid. Muuhulgas ei tohi klahvidel olla mingeid täiendavaid või korduvaid tähti, märke ja sümboleid. Näiteks klahvil **Ü** peab olema ainult **Ü** ning mitte ühtegi muud lisatähte (nagu Skandinaavia klaviatuuri **Å**), märki või sümbolit. Eesti klaviatuuri puhul on tegu eesti keeles kirjutajale kõige käepärasema, lihtsama ning kiiremat trükkimist võimaldava klaviatuuriga. Eesti paigutusega klaviatuur on mõeldud ja välja töötatud spetsiaalselt eesti keeles kirjutajatele. Näiteks otsides klaviatuuril klahvil **Ü** tähte, ei tohi tekkida kirjutaja segadusse sattumise võimalust, kas sealt **Ü** või hoopis samal klahvil asuv skandinaavia täht **Å**. Või otsides klaviatuuril **Å** tähte, ei tohi tekkida segaduse võimalust, kas see tuleb sarnase **Å** klahvi alt (eesti **Å** ja Skandinaavia **Å** on sarnased). See on ka vastava keele eriklaviatuuri üks mõte: ühene selgus, maksimaalselt kiire leitavus ja segaduste vältimine.

Kolmanda isiku esitatud sülearvuti võimalik Eesti-Skandinaavia (või veel muu) klaviatuuride „sega-hübriidklaviatuur“ ei ole hankes nõutud tootjapoolne Eesti paigutusega klaviatuur. Hankijale pidi olema igal juhul juba testimiseks toodud sülearvuti HP klaviatuurist arusaadav, et Kolmanda isiku poolt pakutus sülearvuti ei ole hankes nõutud tootjapoolne „Eesti paigutusega klaviatuur“.

Ülaltoodust tulenevalt Kolmanda isiku pakkumus (pakutud sülearvuti klaviatuur) ei vasta igal juhul hankenõudele Eesti paigutusega klaviatuur ning tegemist ei ole hankes nõutud tootjapoolse Eesti paigutusega klaviatuuriga. Ainuüksi eeltoodust tulenevalt on Kolmanda isiku pakkumuse vastavaks ja edukaks tunnistamine hanke Osas 3 põhjendamatu ja õigusvastane.

19. Kolmanda isiku pakkumuses ja Balti müügiesindaja 10.12.2023 kinnituskirjas (fail 3_14_1) võib olla formaalselt deklareeritud, et pakutud sülearvutil on Eesti paigutusega klaviatuur, kuid tegelikkuses Kolmanda isiku pakutud sülearvuti hankenõudeid klaviatuuri osas ei täida ega täita ei saa. Tootja HP ei toodagi sülearvuteid Eesti paigutusega klaviatuuriga ja ainuüksi ka seetõttu ei saa Kolmanda isiku pakutud sülearvuti HP olla tootjapoolse Eesti paigutusega klaviatuuriga.

ESITEKS

- 19.1. Maailma mõistes on Eesti turg väike, mistõttu suurem osa sülearvutite tootjaid sülearvuteid Eesti paigutusega klaviatuuriga üldse ei tooda. Eesti klaviatuuriga sülearvuteid ei tee ka HP.

Oluline on tähele panna Tehnilise kirjelduse nõuet, mille kohaselt peab Hankijal olema juba pakkumuste avamise momendist võimalik tootja avalikult ja anonüümselt ligipääsetavalt veebilehelt kontrollida pakutud toodete detailset tehnilist kirjeldust. Vt Tehniline kirjeldus p 3.9: „**Igal hankijal peab olema pakkumuste avamisest alates võimalik kontrollida tootja poolset avalikult ja anonüümselt ligipääsetavalt veebilehelt pakutavate asjade detailset tehnilist kirjeldust**“. Tehnilise kirjelduse p 3.13 kohaselt „**Kõik sülearvutid ja tarkvara peavad olema alates pakkumuse esitamise tähtajast tootja ametlikus avalikus toodete nimekirjas.**“

Asjaolu, et HP ei tooda sülearvuteid Eesti paigutusega klaviatuuriga on tuvastav tootja HP avalikult ja anonüümselt juurdepääsetavalt veebilehtedelt:

<https://partsurfer.hp.com/partsurfer/>
https://kaas.hpcloud.hp.com/pdf-public/pdf_7964747_en-US-1.pdf

HP veebilehtedel on tuvastav muuhulgas see, milliste keelte klaviatuuridega tootja HP sülearvuteid teeb ja pakub. Eesti paigutusega klaviatuuriga sülearvuteid tootja HP ametlikult ja anonüümselt ligipääsetaval veebilehelt ei nähtu.

Viitame HP veebilehel¹² dokumendis „Maintenance and Service Guide“, lk 81 toodud tabelile, milliste keelte klaviatuuridega tootja HP sülearvuteid pakub. Eesti klaviatuuriga sülearvuteid sealt ei ole.

Table 5-20 Spare part country codes

For use in country or region	Spare part number	For use in country or region	Spare part number	For use in country or region	Spare part number
Belgium	-A41	Israel	-BB1	Slovenia	-BA1
Brazil	-201	Italy	-061	South Korea	-AD1
Bulgaria	-261	Japan	-291	Spain	-071
Czech Republic and Slovakia	-FL1	Kazakhstan	-DF1	Sweden and Finland	-B71
Denmark, Finland, and Norway	-DH1	Latin America	-161	Switzerland	-BG1
France	-051	The Netherlands	-B31	Taiwan	-AB1
French Canada	-DB1	Northern Africa	-FP1	Thailand	-281
Germany	-041	Norway	-091	Turkey	-141
Greece	-151	Portugal	-131	Turkey-F	-541
Hungary	-211	Romania	-271	Ukraine	-BD1
Iceland	-DD1	Russia	-251	United Kingdom	-031
India	-D61	Saudi Arabia	-171	United States	-001

Veelgi täpsemat infot sülearvuti mudeli ja/või tootekoode sisestades saab HP avalikult ja anonüümselt ligipääsetavalt veebilehelt <https://partsurfer.hp.com/partsurfer/>

Seega oli ja pidi Hankijal juba tootja HP veebilehelt tuvastatav olema, et HP ei tooda Kolmanda isiku pakutud sülearvuteid Eesti paigutusega klaviatuuriga. Hankija poolt Kolmanda isiku pakkumuse vastaks tunnistamine kinnitab, et Kolmanda isiku pakkumuse vastavuse kontroll on olnud igal juhul defektne ja Kolmanda isiku pakkumuse vastavaks tunnistamine põhjendamatu ja ekslik.

Hankija oleks pidanud vastavalt Tehnilise kirjelduse p 3.9 ja 3.13 kontrollima tootja avalikult/anonüümselt ligipääsetavalt veebilehelt, kas tootja HP toodab ja pakub Kolmanda isiku poolt Osas 3 pakutud sülearvuteid Eesti paigutusega klaviatuuriga (mida Hankija ei kontrollinud ja tugines üksnes Kolmanda isiku pakkumuses esitatud formaalsetele kinnitusele).

Kolmanda isiku pakkumuses esitatud tootja Balti müügiesindaja formaalne kinnitus¹³ Eesti paigutusega klaviatuuri kohta ei muuda olematuks ja on vastuolus tõsiasiaga, et tootja HP avalikult/anonüümselt ligipääsetaval veebilehelt ei nähtu, et HP toodaks ja pakuks Kolmanda isiku pakutud sülearvuteid Eesti paigutusega klaviatuuriga.

Enamgi, Hankijale pidi igal juhul juba Kolmanda isiku poolt testimiseks toodud sülearvuti HP klaviatuuri põgusal vaatamisel arusaadav olema, et pakutud sülearvutil ei ole hankes nõutud Eesti paigutusega klaviatuur ning ainuüksi seetõttu on Kolmanda isiku pakkumus mittevastav riigihanke alusdokumentide nõuetele. Ainuüksi sellest tulenevalt oli/on Kolmanda isiku pakkumuses esitatud deklaratiivsed kinnitused (sh Balti müügiesindaja kinnitus) isegi irrelevantseks - Hankijale testimiseks toodud pakutud sülearvuti klaviatuur ütleb juba kõik ära ja seal nähtub, et pakutud sülearvutil ei ole tootjapoolne Eesti paigutusega klaviatuur.

TEISEKS

19.2. Asjaolu, et HP ei tooda sülearvuteid Eesti klaviatuuriga kinnitab ka HP ametliku hoolduspartneri Fjuitsu Estonia AS kiri [lisa 6].

¹² https://kaas.hpcloud.hp.com/pdf-public/pdf_7964747_en-US-1.pdf

¹³ üldsõnaline lause „The provided laptop' keyboard is in Estonian layout“

Tootja HP ametlik hoolduspartner selgitab: **“Eesti paigutusega klaviatuuriga sülearvuteid ei ole võimalik tootjalt HT saada. HP pole kunagi tootnud ja ei tooda sülearvuteid Eesti klaviatuuriga. See kehtib mh mudelitele HP EliteBook 830, 835, 840, 845.”**

KOLMANDAKS

- 19.3. Asjaolu, et tootja HP ei paku sülearvuteid Eesti klaviatuuriga kinnitab ka arvutite ja elektroonikaseadmete suurmüüja KLICK 07.04.2024 kiri [lisa 8]. KLICK on 1996.aastast tegutsev elektroonikapoodide kett, mis katab 20 kauplusega kogu Eesti.

KLICK selgitab vastuseks päringule, et tootja HP üldse ei toodagi sülearvuteid Eesti paigutusega klaviatuuriga ning ainus võimalus on võtta Nordic (s.t Skandinaavia klaviatuur) ning sinna Eesti klaviatuur laseriga ümber graveerida: **„Kahjuks ei ole kuna HP ei tooda neid. Ainus võimalus on osta Nordic paigutus ja lasta laseriga ümber graveerida.“**

NELJANDAKS

- 19.4. Asjaolu, et tootja HP ei paku sülearvuteid Eesti klaviatuuriga kinnitab ka elektroonikaseadmete suurmüüja EURONICS 08.04.2024 kiri [lisa 9].

EURONICS selgitab vastuseks päringule, et HP sülearvutite puhul Eesti paigutusega klaviatuurile kõige lähedasem Nordic klaviatuur ja et võimalik on eraldi graveerimine: **„Nordic klaviatuurid on kõige lähedasemad Eesti klaviatuurile. Saame pakkuda ka eraldi graveerimist mis lisab summale ca 50€ (täpse hinna saame peale päringu tegemist) ning tarnele lisandub graveerimise aeg kuni 14p (vastavalt järjekorrale)“.**

20. Riigihanke alusdokumentide kohaselt on „Eesti paigutusega klaviatuuri“ puhul on võimalik vaid kaks varianti:
1) Eesti paigutusega klaviatuur, või
2) Eesti paigutusega klaviatuuri saavutamiseks kleebiste kasutamine Skandinaavia klaviatuuril.

Teise variandi, s.o Skandinaavia paigutusega klaviatuuril kleebiste kasutamisel ei saa pakkumus hindamisel punkte (hindamiskriteerium „Sülearvuti klaviatuuri kleebised“). Sellist võimalust, et klaviatuuril graveeritakse klahvidel maha, juurde või kõrvale (või muul meetodil tehakse maha, juurde või kõrvale) Eesti paigutusega klaviatuuri tähed/märgid/sümbolid, ei ole hankes lubatud ning see ei ole Eesti paigutusega klaviatuur. Ainus lubatud võimalus oli Skandinaavia klaviatuuril kleebiste kasutamine (ehk klahvidel spetsiaalsete Eesti klahvide kleebiste kasutamine), mida Kolmas isik ei teinud.

Vastavalt Tehnilisele kirjeldusele p 3.2 „Kõikide samasuguste asjade komponendid ja samasugused asjad tervikuna peavad olema läbivalt toodetud sama tootja poolt ja neile peab olema omistatud sama tootekood (ingl. k part number)“. Tehnilisele kirjelduse p 3.6 kohaselt „Kõik sülearvutid /.../ peavad olema toodetud sama tootja (ettevõtja) poolt.“ See tähendab ühtlasi, et kogu sülearvuti, sh selle Eesti paigutusega klaviatuur (mis peab Tehnilise kirjelduse p 3.9 kohaselt peab samuti olema kontrollitav ka tootja avalikult/anonümselt ligipääsetavalt veebilehelt). Kõik pakutud tooted peavad olema samuti tootjagarantiiga. Vastavalt hankepingule p 17 (Garantii): „Asjadel peab /.../ olema tootjagarantii. Garantiikohustusega peavad olema hõlmatud ka kõik täitja poolt tarnitavad lisaseadmed ja -komponendid.“

Kolmanda isiku pakkumus (pakutud sülearvuti klaviatuur) ei vasta igal juhul hankenõudele Eesti paigutusega klaviatuur ning tegemist ei ole hankes nõutud tootjapoolse Eesti paigutusega klaviatuuriga. Tootja HP isegi ei tooda sülearvuteid Eesti paigutusega klaviatuuriga ja ainuüksi ka seetõttu ei saa Kolmanda isiku pakutud sülearvuti HP olla tootjapoolse Eesti paigutusega klaviatuuriga. Sellist võimalust, et klaviatuuril graveeritakse klahvidel maha, juurde või kõrvale või tehakse muul meetodil maha, juurde või kõrvale Eesti paigutusega klaviatuuri tähed/märgid/sümbolid, ei ole lubatud ning see ei ole Eesti paigutusega klaviatuur. Tehku sellist „sega-hübriidklaviatuuri“ pakkuja, graveerimistsehh või väidetavalt tootja ise. Tootjapoolne Eesti paigutusega klaviatuur peaks olema kontrollitav ja tuvastav ka tootja avalikult ja anonümselt ligipääsetavalt veebilehelt (Tehnilise kirjelduse p 3.9).

Kolmanda isiku pakkumus (pakutud sülearvuti klaviatuur) ei vasta igal juhul hankenõudele Eesti paigutusega klaviatuur ning tegemist ei ole hankes nõutava tootjapoolse Eesti paigutusega klaviatuuriga. Ainuüksi

eeltoodust on Kolmanda isiku pakkumuse vastavaks ja edukaks tunnistamine hanke Osas 3 põhjendamatu ja õigusvastane.

Kolmanda isiku pakkumuse vastavaks tunnistamise õigusvastasus (integreeritud klahvide altvalgus)

21. Vaidlustaja jääb 22.03.2024 vaidlustuses toodud seisukohtade juurde. Rõhutame siinkohal üle seda, integreeritud klahvide altvalguse puhul peavad eranditult kõik klahvid ning erandituult kõik klahvide peal olevad kõik tähed/märgid/sümbolid olema integreeritud altvalgustusega. Ka hämaras või pimedas töötades peavad kõik tähed märgid/sümbolid olema kiiresti leitavad ja nähtavad.

Kuivõrd Vaidlustajale ei ole võimaldatud Kolmanda isiku ärisaladuse põhjendusel isegi fotot Hankijale testimiseks esitatud sülearvuti klaviatuurist, palume Kolmanda isiku sülearvuti (demoseadme) klaviatuuril integreeritud klahvide altvalguse olemasolu Vaidlustuskomisjonil kontrollida klaviatuuri ülevaatusel.

Kolmanda isiku pakkumuse edukaks tunnistamise õigusvastasus (hindamiskriteerium „Sülearvuti klaviatuuri kleebised“)

22. Kuigi Kolmanda isiku pakkumuse edukaks tunnistamine Osas 3 on igal juhul õigusvastane juba sellele eelneva Kolmanda isiku pakkumuse vastavaks tunnistamine õigusvastasuse tõttu, oli Hankija poolt Kolmanda isiku pakkumusele punktide andmine hindamiskriteeriumis „Sülearvuti klaviatuuri kleebised“ ka eraldiseisvalt ekslik ja õigusvastane. Klaviatuuri eest Kolmanda isikule antud 5 hindepunkti tõttu osutus Kolmanda isiku pakkumus napilt edukaks Vaidlustaja ees (Kolmanda isiku pakkumus sai kokku 95,81 punkti, Vaidlustaja pakkumus kokku 93 punkti).

Hindamiskriteerium „Sülearvuti klaviatuuri kleebised“ kohaselt: *Sülearvuti klaviatuuril on lubatud kleebiste kasutamine Eesti paigutuse saavutamiseks. 5 punkti saab pakkumus, mille sülearvuti klaviatuuril kleebiseid ei ole kasutatud (st on tootjapoolne klaviatuur tähemärkidega).*

Riigihanke alusdokumentide kohaselt on „Eesti paigutusega klaviatuuri“ puhul võimalik vaid kaks varianti:

- 1) Eesti paigutusega klaviatuur, või
- 2) Eesti paigutusega klaviatuuri saavutamiseks kleebiste kasutamine Skandinaavia klaviatuuril.¹⁴

Sellist võimalust, et klaviatuuril graveeritakse klahvidel maha, juurde või kõrvale (või muul meetodil tehakse klahvidel maha, juurde või kõrvale) Eesti paigutusega klaviatuuri tähed/märgid/sümbolid, ei ole hankes lubatud ning see ei ole Eesti paigutusega klaviatuur. Tehku sellist muudetud „sega-hübriidklaviatuuri“ pakkuja, graveerimistehh või koguni tootja ise. Ainus lubatud võimalus oli Skandinaavia klaviatuuril kleebiste kasutamine (ehk klahvidele spetsiaalsete Eesti klahvide kleebiste panemine), mida Kolmas isik ei teinud.

Igal juhul on põhjendamatu ja ebaõige Hankija poolt 5 punkti andmine klaviatuuril kleebiste puudumise eest sellisele pakkumusele, kus Hankijale esitatud tootjapoolse sülearvuti klaviatuuri on muudetud. Sülearvuti klaviatuurile tehtud võimalik Eesti-Skandinaavia „sega-hübriidklaviatuur“ ei ole hankes nõutav tootjapoolne Eesti paigutusega klaviatuur. See on Eesti paigutusega klaviatuuri (mida see ei ole) mulje loomine, saamaks klaviatuuril kleebiste puudumise eest pakkumuste hindamisel 5 punkti. Muuhulgas ei tohi klahvidel olla mingeid üleliigseid tähti, märke, sümboleid, mida Eesti paigutusega klaviatuuril ei esine (sh täiendavaid või dubleerivaid märke, sümboleid ja Skandinaavia klaviatuuri tähti nagu Å).

Rõhutame siinkohal veelkord ka IT ja tehnoloogiaseadmete müügiketi KLICK 07.04.2024 selgitust [lisa 7], et ainus võimalus tootja HP sülearvutite puhul on võtta Nordic klaviatuur ning lasta sinna Eesti klaviatuur laseriga graveerida: **„Kahjuks ei ole kuna HP ei tooda neid. Ainus võimalus on osta Nordic paigutus ja lasta laseriga ümber graveerida.“**

Ainuüksi eeltoodust on Kolmanda isiku edukaks tunnistamine hanke Osas 3 põhjendamatu ja õigusvastane.

¹⁴ Vastavustabel, jrk 69: „Kleebiste kasutamine Eesti paigutuse saavutamiseks on lubatud, kuid sellisel juhul peab klaviatuuri originaalpaigutus olema skandinaavia oma.“

- **Sülearvuti ekraani heledustugevus (möötühik nitt)**

23. Vaidlustaja jääb seisukohtade juurde, et:
- a) Sülearvuti HP ekraani heledustugevus ei ole 1000 nitti, vaid igal juhul madalam, mis on kirjas juba HP tootespetsifikatsioonides: „*Actual brightness will be lower with /.../ SureView.*“
 - b) Hankija ei teostanud Kolmanda isiku pakutud sülearvuti HP ekraani heledustugevuse osas piisavat sisulist kontrolli ning tugines formaalsele ja eksitavale kinnitusele, et HP ekraani heledustugevus on 1000 nitti. Kolmanda isiku pakutud sülearvuti HP ekraani heledustugevus on fundamentaalse tähtsusega ka seetõttu, et see on pakkumuste hindamiskriteeriumiks.
 - c) Sülearvuti HP ekraani heledustugevus ei ole 1000 nitti (vaid kindlasti madalam) ja seetõttu on igal juhul ekslik pakkumuste hindamisel „kõrgeimaks väärtuseks“ võetud Kolmanda isiku väidetud ekraani heledustugevus 1000 nitti ning tagajärjena nii Vaidlustaja pakkumusele omistatud hindepunktid kui pakkumuste hindamine ja Kolmanda isiku edukaks tunnistamine tervikuna.
24. Ainetu on Hankija 28.03.2024 vastuse p 2.34 argumentatsioon, et Hankija tugines Kolmanda isiku pakkumuses deklareeritud ekraani heledustugevuse näitajale. Asjaolu, et Hankija tugines ekslikult pakkuja (või Balti müügiesindaja formaalsele kinnitusele) deklareeritud sülearvuti ekraani heledustugevusele ei välista ega vabanda Kolmanda isiku pakkumuse vastavaks tunnistamise põhjendamatus ja õigusvastasust. Seda enam ja eriti käesoleval juhul, kus juba tootja HP tootespetsifikatsioonist nähtub, et ekraani heledustugevus madalam kui 1000 nitti ja tootespetsifikatsioonist ei nähtu, mis on tegelik heledustugevus.

Siinkohal on kohane korrata ka RHS eelnõu seletuskirja juhust, et kinnitustele tuginemine ei ole pakkumuse sisuline kontroll. Vt RHS eelnõu seletuskirjas lk 99: „*Pakkumuse vastavuse kontroll peab olema sisuline. Seetõttu on taunitav praegusel ajal sage praktika, mille kohaselt hankija kontrollib pakkumuse vastavust, st hankelepingu eseme vastavust tehnilisele kirjeldusele üksnes pakkuja kinnituse kaudu. /.../. **Eelkõige tuleb hankelepingu eseme vastavust tehnilisele kirjeldusele tõendada hankija poolt nõutud märgiste, sertifikaatide, vastavushindamisasutuse katsearuande või muude samaväärsete märgiste, sertifikaatide või katsearuannetega.***“

25. Ekslik ja asjakohatu on samuti Hankija 28.03.2024 vastuse punktides 2.35 - 2.38 esitatud arutluskäik, et privaatsusfiltriga¹⁵ ongi kõikide sülearvutite ekraani heledustugevus omajagu madalam, mistõttu ei olevat tähendust asjaolul, et Kolmanda isiku pakutud sülearvutil HP on ekraani heledustugevus privaatsusfiltril sisselülitamisel vähem kui 1000 nitti.

Hankija on siinkohal asjad sassi ajanud ja teinud põhimõttelisi väärtärdeldusi. Küsimus sellest, kas Kolmanda isiku pakutud sülearvutil HP on privaatsusfiltril funktsioon sisse lülitatud või mitte, ei oma siinkohal isegi tähendust. Hankija on tähelepanuta jätnud või valesti mõistnud seda, et juba HP tootespetsifikatsioonidest nähtuvalt on ekraani heledustugevus alla 1000 nitti sõltumata sellest, kas privaatsusfiltril funktsioon on välja lülitatud ehk mitteaktiivne. Ehk sõltumata sellest, kas sülearvutil HP on privaatsusfilter välja või sisse lülitatud, on ekraani heledustugevus igal juhul alla 1000 nitti, mis nähtub õigupoolest juba HP tootespetsifikatsioonidest. Seda kinnitab ja tõendab muuhulgas alljärgnev:

ESITEKS

26. See, et sülearvuti HP ekraani heledustugevus ei ole 1000 nitti (vaid kindlasti vähem) nähtub juba HP tootjaspetsifikatsioonidest. Seda on välja toodud muuhulgas nii HP EliteBook 840 kui HP EliteBook 845 tootespetsifikatsioonides.

HP tootjaspetsifikatsioonidest nähtub, et ekraani heledustugevus („Brightness“) on sõltuvalt mudeli variandist **250 nitti** või **400 nitti**. Vt HP spetsifikatsioonides lk 5-6 („DISPLAY, Non-Touch“). Taoline ekraani heledustugevus 250 või 400 nitti on kooskõlas teiste tootjate sama klassi sülearvutitega.

Tõsi, HP spetsifikatsioonides (samal lk 5-6) on üks erioptsioon variant „Sure View“, mille puhul viidatud heledustugevusele 1000 nitti („1000 nits, 100% sRGB with HP Sure View Reflect integrated privacy screen“). Oluline ja määrav on seejuures aga tootja poolt kohe sealsamas lisatud selgitus: „**Actual brightness will be lower with /.../ Sure View**“.

¹⁵ Olgu tegu sülearvutisse juba sisseehitatud privaatsusfiltriga nagu sülearvutil HP või ekraanile eraldi tootena paigaldatava privaatsusfiltriga. Korrektne on Hankija viide selle kohta, et sülearvuti HP privaatsusfiltril funktsiooni sisselülitamisel langeb heledustugevus veelgi (ja seda drastiliselt)

Seega ka „Sure View“ variandiga HP sülearvutitel on ekraani heledustugevus igal juhul alla 1000 nitti, mis on ka tootjaspetsifikatsioonides välja öeldud. Ei oma tähtsust, kas privaatsusfiltri funktsioon on välja või sisse lülitatud – igal juhul jääb ekraani heledustugevus alla 1000 nitti.

Vastav 1000 nitti on tootjapoolne nutikas reklaaminipp või n.ö *teaser*, aga mitte HP sülearvuti ekraani tegelik heledustugevus. Milline on siin sülearvuti ekraani tegelik heledustugevus HP oma spetsifikatsioonides ei avalda (HP ütleb tootespetsifikatsioonides välja vaid selle, et tegelik heledustugevus jääb alla 1000 nitti). Foorumis on seda nimetatud ka tootja „marketing hype“-iks [lisa 10].¹⁶

26. Nagu selgitatud, ei ole ka HP tootespetsifikatsioonides väidetud, et ekraani heledustugevus oleks 1000 nitti. Vastupidi, ka HP tootespetsifikatsioonides on välja toodud, et see on alla 1000 nitti: „*Actual brightness will be lower with /.../ Sure View*“. Hankija ei ole Kolmanda isiku pakkumuse vastavuse kontrollimisel HP tootespetsifikatsiooniga piisava hoolikusega tutvunud, kuna ka tootjaspetsifikatsioonides on õigupoolest välja öeldud, et ka kõnealuse „Sure View“ mudeli optsiooni puhul jääb sülearvuti ekraani heledustugevus igal juhul alla 1000 nitti.

TEISEKS

27. Seda, et sülearvuti HP ekraani heledustugevus jääb igal juhul alla 1000 nitti, kinnitab ka TalTech elektroenergeetika ja mehhatroonika instituudi teostatud mõõtmine.

TalTech teostas HP EliteBook 840 G10 ja HP EliteBook 835 G10 ekraani heledustugevuse mõõtmise selliselt, et privaatsusfiltri funktsioon on välja lülitatud. Mõlemal juhul jäi sülearvuti ekraani heledustugevus alla 1000 nitti (958 nitti ja 915 nitti). Lisatud Taltech esindaja 01.04.2024 ja 07.04.2024 e-kirjad [lisa 11].

Isegi kui Kolmas isik on hanke Osas 3 pakkunud mingit muud HP mudelit kehtib sama põhimõtteline järeldus, et ekraani heledustugevus on igal juhul alla 1000 nitti ka muude HP EliteBook sülearvutite puhul.

KOLMANDAKS

28. Kolmanda isiku poolt pakkumuses HP sülearvuti ekraani heledustugevuseks 1000 nitti väitmine pidi Hankijal kui IT-valdkonnas pädeval hankijal igal juhul tekitama kahtluse selle tegelikkusele vastavuses. Kordame, et see on tuvastav juba tootespetsifikatsioonides ja ainuüksi seetõttu pidi Hankija aru saama, et ekraani heledustugevus ei ole Kolmanda isiku väidetud 1000 nitti. Hankija oleks pidanud teostama Kolmanda isiku pakkumuse sisulist kontrolli ning välja selgitama, mis on pakutud sülearvuti HP tegelik ekraani heledustugevus. Seda enam asjaoludel, kus ekraani heledustugevus on pakkumuste hindamiskriteerium.
29. Toome analoogiana HP sülearvuti mudeli HP EliteBook 865¹⁷, mille tootespetsifikatsioonides on samuti reklaamjutt 1000 nittist ühes sama täpsustusega, et ekraani tegelik heledustugevus jääb alla 1000 nitti („*Actual brightness will be lower with /.../ Sure View*“).

Erialaspetsialistid on teostanud kõnealuse HP EliteBook 865 ekraani heledustugevuse kontrollmõõtmise ja tuvastanud, et see on igal juhul alla 1000 nitti ja drastiliselt alla selle kui privaatsusfiltri funktsioon sisse lülitatud. Vt erialafoorum „NotebookCheck“ arvustus [lisa 12]¹⁸ saadud HP ekraani heledustugevusest tulemustest:

Brightness	100%	90%	80%	70%	60%	50%	40%	30%	20%	10%	0%
Sure View turned off	865	729	634	535	436	332	252	216	180	142	105
Sure View turned on	157	146	136	125	115	104	94	83	72	62	51

¹⁶ Internetis: www.reddit.com/r/Hewlett_Packard/comments/n0r4y2/is_1000_nits_in_sure_view_just_marketing_hype/

¹⁷ Spetsifikatsioon kättesaadav: <https://h20195.www2.hp.com/v2/GetPDF.aspx/c08098772.pdf>

¹⁸ <https://www.notebookcheck.net/HP-s-1000-nits-Sure-View-panel-is-bright-but-the-picture-quality-is-compromised.677293.0.html>

NELJANDAKS

30. Kolmanda isiku pakkumuses sülearvuti HP ekraani heledustugevusena 1000 nitti väitmine pidi Hankijal kui IT-valdkonnas pädeval hankijal igal juhul tekitama kahtluse selle tegelikkusele vastavuses ja seda isegi antud juhul, kus Hankija ei tutvunud piisava hoolsusega HP tootespetsifikatsioonidega, kus see välja toodud.

Tavapäraselt on äriklassi sülearvutite ekraani heledustugevus enamast suurusjärgus 300 kuni 500 nitti. Vt erialaportaali Digigeeenius artikkel „Oluline küsimus: kui palju nitte peab olema ühel heal sülearvuti ekraanil?“ (vaidlustuse lisa 5): „Sülearvutite ekraanid on tavaliselt heledusega 300 - 500 nitti. Kui ekraan on läikiva pinnaga, siis võiks olla paneel suurema heledusega (rohkem nitte), mati pinnaga võib heledus olla väiksem, sest siis peegeldused nii palju ei sega. /.../. Praegu peaksid kõige heledama ekraanipaneeliga sülearvutid olema näiteks Delli XPS 15 seeria ja Apple'i uued MacBookid, mille heledus ulatub kuni 600 nitini.“

31. Oluline on esile tuua, et hindamiskriteeriumi „Ekraani heledustugevus (mõõtmisühik nitt)“ kohaselt: **Suurima väärtusega** pakkumus saab maksimaalse arvu punkte. Teised pakkumused saavad punkte proportsionaalselt vähem ja arvutatakse valemiga: "pakkumuse väärtus" / "**suurim väärtus**" * "osakaal". Selliselt sõltub Kolmanda isiku pakutud sülearvuti ekraani tegelikust heledustugevusest mitte üksnes Kolmanda isiku pakkumuse vastavuse küsimus, vaid kõikide pakkumuste hindamine ja pakkumuste hindamistulemused tervikuna.
32. Ainetu on Hankija 28.03.2024 vastuse p 2.41 - 24.2 argumentatsioon sellest, et sülearvutite ekraanide visuaalsel vaatlusel tundus Kolmanda isiku arvuti ekraani heledustugevus „oluliselt eredam“, mida kinnitavat ka Vaidlustuskomisjonile esitatud Foto 2 ja Foto 3 (Vaidlustajale salastatud).

Ekraani heledustugevust (nitte) ei ole võimalik kontrollida ega tuvastada visuaalse vaatlusega, nagu ei saa ka lisaseadmete puhul tuvastada, kas USB saatja ulatub arvuti korpusest eemale rohkem kui maksimaalselt lubatud kui 0,7 cm. Hankija pidi sisuliselt kontrollima ja tuvastama, mis on Kolmanda isiku pakutud sülearvuti HP ekraani tegelik heledustugevus. Tõsiseltvõetav ei ole Hankijal ekraanile vaatamisega (n.ö kohvipaksult) järelduse tegemine, et küllap on HP ekraani heledustugevuseks Kolmanda isiku väidetud 1000 nitti.

Hankijal ei jää siinkohal ilmselt muud üle, kui Kolmanda isiku pakutud sülearvuti (mis toodi Hankijale testimisele) ekraani heledustugevuse tegeliku näitaja kindlakstegemiseks ja tuvastamiseks lasta see sõltumatu ja antud valdkonnas kõige pädevama mõõteasutuse poolt teostada sülearvuti kontrollmõõtmine.

33. Kokkuvõtlikult, ainuüksi eeltoodust on nii Kolmanda isiku pakkumuse vastavaks kui edukaks tunnistamine hanke Osas 3 põhjendamatu ja õigusvastane.

• Sülearvuti aku mahutavus

34. Vaidlustaja jääb 22.03.2024 vaidlustuses esitatud seisukohtade juurde, et:
- Hankija ei ole Kolmanda isiku pakutud sülearvuti aku mahutavuse osas teostanud sisulist kontrolli. Kolmanda isiku pakutud sülearvuti aku mahutavuse tegelik näitaja on fundamentaalselt oluline ja määrav samuti seetõttu, et aku mahutavus on ühtlasi pakkumuste hindamise aluseks (hindamiskriteerium „Aku mahutavus“).
 - Pakkumuste hindamine hindamiskriteeriumis „Aku mahutavus“¹⁹ on olnud defektne ja õigusvastane.
35. Hankija ei ole teostanud siin Kolmanda isiku pakkumuse puhul piisavalt sisulist kontrolli ja on tuginenud Kolmanda isiku poolt pakkumuses väideti sülearvuti HP aku mahutavusele 51 Wh.

See, et pakutud sülearvuti HP tegelik aku mahutavus ei ole tõendatult 51 Wh, vaid võib olla väiksem, nähtub ka otse HP tootjaspetsifikatsioonidest. Nii sülearvuti HP EliteBook 840 kui HP EliteBook 845 (sama teiste HP mudelite tootespetsifikatsioonides) on aku mahutavuse näitaja kohta juurde selgitatud: „**Actual battery Watt-hours (Wh) will vary from design capacity.**“

„Will vary“ tähendab erineb. Seega ka tootja ei ütle tootespetsifikatsioonides, et tegelik aku mahutavus on kindel number 51 Wh, vaid ujuvalt, et aku mahutavus „will vary“ (st saab olla ka väiksem). Selliselt on ka juba

¹⁹ Suurima väärtusega pakkumus saab maksimaalse arvu punkte. Teised pakkumused saavad punkte proportsionaalselt vähem ja arvutatakse valemiga: "pakkumuse väärtus" / "suurim väärtus" * "osakaal".

tootspetsifikatsioonides välja öeldud, et aku mahutavus ei ole kindel number 51 Wh, vaid see sõltub konkreetsest lahendusest. See, milline on Kolmanda isiku pakutud sülearvuti aku mahutavus, on teadmata ja tõendamata.

36. Ei saa nõustuda Hankija 28.03.2024 menetlusedokumentis läbivalt kasutatud argumentatsiooniga, et Kolmanda isiku pakkumuse vastavus hankenõuetele oli tõendatud Kolmanda isiku pakkumuses deklareeritud väärtustega Hankija tuginemine pakkuja väidetud näitajale või Balti müügiesindaja kinnituskirjale, kus hankenõudeid copy-paste korras kinnitatakse vastavust, ei ole pakkumuse vastavuse sisuline kontroll. Seda enam antud olukorras, kus ka HP tootspetsifikatsioonis on aku mahutavuse näitaja ujuvalt või ebamäärasena esitatud.

Ka siinkohal on kohane rõhutada ka RHS eelnõu seletuskirja juhust, et kinnitustele tuginemine ei ole pakkumuse sisuline kontroll. Vt RHS eelnõu seletuskirjas lk 99: „**Pakkumuse vastavuse kontroll peab olema sisuline. /.../ Eelkõige tuleb hankelepingu eseme vastavust tehnilisele kirjeldusele tõendada hankija poolt nõutud märgiste, sertifikaatide, vastavushindamisasutuse katsearuande või muude samaväärsete märgiste, sertifikaatide või katsearuannetega.**“

37. Muuhulgas aku mahutavuse eest antud pakkumustele omistatud hindepunktide tõttu osutus Kolmanda isiku pakkumus Osas 3 napilt edukaks Vaidlustaja ees (Kolmas isik sai kokku 95,81 punkti, Vaidlustaja kokku 93 punkti). Kolmanda isiku pakutud sülearvuti mahutavus on määrava tähtsusega ja see tuleb pakkumuse sisulise kontrolli teel tuvastada ja selgeks saada.

Lugupidamisega

/ digitaallkirjastatud /

vandeadvokaat Marko Mehilane
AS Atea lepinguline esindaja

- Lisa 1 Vaidlustaja poolt teostatud mõõtetulemus
- Lisa 2 METROSERT mõõteprotokoll
- Lisa 3 Vikipeedia artikkel „Klaviatuur (infotehnoloogia)“
- Lisa 4 Foto HP lauaarvuti klaviatuurist
- Lisa 5 Digigeenius artikkel „Sülearvuti klaviatuur - mis neis erinevat on?“
- Lisa 6 HP ametliku hoolduspartneri Fjuitsu Estonia 26.03.2023 selgituskiri
- Lisa 7 Foto tootja Lenovo sülearvuti klaviatuurist
- Lisa 8 KCLICK 07.04.2024 vastus
- Lisa 9 EURONICS 08.04.2024 vastus
- Lisa 10 Is 1000 nits in Sure View just marketing hype ?
- Lisa 11 TalTech elektroenergeetika ja mehhatroonika instituudi 01.04.2024 kiri
TalTech elektroenergeetika ja mehhatroonika instituudi 08.04.2024 kiri
- Lisa 12 Erialaportaalis „NotebookCheck“ arvutus HP ekraani heledustugevuse kohta